

Ο παράγων «χαρακτήρας του μαθητή στην τάξη»
ANGELA DUCKWORTH* / THE NEW YORK TIMES,
δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ την 3-4-2016

Ο δρ Μάρτιν Λούθερ Κινγκ τζούνιορ είχε κάνει την εξής παρατήρηση: «Ευφυΐα συν χαρακτήρας αποτελούν τον σκοπό της πραγματικής εκπαίδευσης».

Ολοένα και περισσότερες αποδείξεις έρχονται να επιβεβαιώσουν την πρόταση του Κινγκ ότι οι αρετές, όπως ο αυτοέλεγχος, οδηγούν στην επιτυχία των παιδιών τόσο στο σχολείο όσο και πέρα από αυτό. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, έχω παρατηρήσει ένα ρεύμα ενδιαφέροντος προς την ανάπτυξη του χαρακτήρα.

Ως κοινωνική επιστήμων που κάνει έρευνα πάνω στη σημασία του χαρακτήρα, το ηθικό μου αναπτερώθηκε. Φαίνεται ότι η παλαιότερη προσήλωση στις βαθμολογικές επιδόσεις των τυποποιημένων τεστ δίνει τη σκυτάλη σε μια ευρύτερη, πιο διαφωτιστική προοπτική.

Αυτές τις ημέρες, παρ' όλα αυτά, ανησυχώ ότι έχω συνεισφέρει, ακούσια, σε μια ιδέα που έντονα αντιμάχομαι: την οριζόντια αξιολόγηση με βάση την εκτίμηση του χαρακτήρα. Μια νέα ομοσπονδιακή νομοθεσία των ΗΠΑ ενθαρρύνει τα σχολεία να ενσωματώσουν τρόπους ποσοτικής μέτρησης του χαρακτήρα στα συστήματα αξιολόγησής τους. Από φέτος, εννέα σχολικά διαμερίσματα στην Καλιφόρνια θα ξεκινήσουν να εφαρμόζουν τις νέες πρακτικές.

Τρεις ομάδες αρετών

Να πώς ξεκίνησαν όλα. Πριν από μια δεκαετία, στο τελευταίο έτος του διδακτορικού μου, γνώρισα δύο εκπαιδευτικούς, τον Ντέιβ Λεβίν και τον Ντομνίκ Ράντολφ, οι οποίοι δίδασκαν σε σχολεία που ανήκαν στα δύο αντίθετα άκρα του κοινωνικοοικονομικού φάσματος. Ηρθαν σ' εμένα επειδή και οι δύο πίστευαν στη σημασία της ανάπτυξης του χαρακτήρα και ήθελαν να προσφέρουν ανατροφοδότηση (feedback) στους μαθητές τους σχετικά με τις αρετές του χαρακτήρα.

Με βάση δεδομένα που συγκεντρώθηκαν από εκατοντάδες μαθητές σχολείων, έχω εντοπίσει τρεις διακριτές, αλλά σχετικές μεταξύ τους, ομάδες αρετών του χαρακτήρα. Η πρώτη περιλαμβάνει στοιχεία όπως η τόλμη, ο αυτοέλεγχος και η αισιοδοξία. Η δεύτερη

περιλαμβάνει την κοινωνική νοημοσύνη και την ευγνωμοσύνη, αρετές που βοηθούν κάποιον να αναπτύξει σχέσεις και να βοηθήσει άλλους ανθρώπους. Η τρίτη ομάδα περιλαμβάνει την περιέργεια, την ευρύτητα σκέψης και τη δίψα για μάθηση, χαρακτηριστικά τα οποία επιτρέπουν την ανεξάρτητη σκέψη. Ωστόσο, ο διαχωρισμός του χαρακτήρα σε συγκεκριμένες αρετές δεν μπορεί να μας πάει πολύ μακριά. Ως εκπαιδευτικός, είχα τη συνήθεια να προτρέπω τους μαθητές μου να «έχουν αυτοέλεγχο». Τέτοιες αφηρημένες παραινέσεις, όμως, σπάνια έφερναν αποτελέσματα, διότι οι μαθητές μου δεν καταλάβαιναν τι ακριβώς ήταν αυτό που τους ζητούσα να κάνουν.

Σχεδιάζοντας ένα απλό ερωτηματολόγιο από το οποίο προκύπτει μια αριθμητική βαθμολογία για τις αρετές του χαρακτήρα, μαζί με τους Λεβίν και Ράντολφ, ελπίζαμε ότι θα καταφέρουμε να παρέχουμε στους μαθητές μια ανατροφοδότηση που θα προσδιόριζε τις συγκεκριμένες συμπεριφορές.

Για παράδειγμα, η αρετή του αυτοελέγχου μπορεί να εκτιμηθεί με ερωτήσεις που αφορούν το εάν οι μαθητές «έφτασαν στο μάθημα προετοιμασμένοι» και εάν «άφησαν τους άλλους να μιλήσουν χωρίς να τους διακόψουν». Η αρετή της ευγνωμοσύνης εκτιμάται με ερωτήσεις όπως αν «έκανε κάτι καλό για κάποιον άλλον ως μέσο για να πει ευχαριστώ».

Η συχνότητα παρατήρησης αυτών των συμπεριφορών μπορεί να εκτιμηθεί με τη χρήση μιας κλίμακας επτά σημείων από το «σχεδόν ποτέ» μέχρι το «σχεδόν πάντα».

Οι περισσότεροι μαθητές και γονείς ανέφεραν ότι η ανατροφοδότηση ήταν μεν χρήσιμη, αλλά ανεπαρκής. Είναι άλλο να παρέχεται μια ανατροφοδότηση και άλλο να εισακούεται. Για να ενθαρρύνουμε την αυτοπαρατήρηση, ζητήσαμε από τους μαθητές να αυτοβαθμολογηθούν. Κάποιος που νόμιζε ότι προσέχει «σχεδόν πάντα», όταν διαπίστωνε, με τη βοήθεια των δασκάλων του, ότι αυτό συμβαίνει μόνο «κάποιες φορές», η συνειδητοποίηση αυτή λειτουργούσε συχνά σαν αφύπνιση για τον μαθητή. Ωστόσο, για παράδειγμα, ένας μαθητής πασχίζει συνήθως να «δείξει σεβασμό στα συναισθήματα των άλλων», καταλήγοντας για άλλη μία φορά στο συμπέρασμα ότι η απλή επίγνωση του προβλήματος δεν επαρκεί. Αυτό που χρειάζεται ο μαθητής είναι στρατηγικές σχετικά με το τι πρέπει να κάνει διαφορετικά. Οι δάσκαλοι και οι γονείς χρειάζονται επίσης καθοδήγηση σχετικά με το πώς να τον βοηθήσουν.

Καλλιέργεια δεξιοτήτων

Οι επιστήμονες και οι εκπαιδευτικοί συνεργάζονται ήδη για να ανακαλύψουν πιο αποτελεσματικούς τρόπους για την καλλιέργεια του χαρακτήρα. Για παράδειγμα, η έρευνα έχει δείξει ότι μπορούμε να διδάξουμε στα παιδιά τη στρατηγική του αυτοελέγχου, μαθαίνοντάς τους να θέτουν στόχους και να κάνουν σχέδια, και να έχουμε μετρήσιμα οφέλη στα ακαδημαϊκά τους επιτεύγματα. Από μια άλλη έρευνα μεταανάλυσης, στην οποία μελετήθηκαν πάνω από 200 σχολικά προγράμματα, διαπιστώθηκε ότι η διδασκαλία κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων μπορεί να βελτιώσει τη συμπεριφορά και να αυξήσει τις ακαδημαϊκές επιδόσεις, κάτι που αποτελεί ισχυρή απόδειξη ότι το σχολείο είναι ένας σημαντικός χώρος για την ανάπτυξη του χαρακτήρα.

Ωστόσο, σε καμία περίπτωση, δεν πλησιάζουμε –και ίσως ποτέ να μη φτάσουμε– στο σημείο να χρησιμοποιούμε την ανατροφοδότηση του χαρακτήρα ως μέτρο αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των δασκάλων και των σχολείων. Δεν θα πρέπει να επιβραβεύουμε ή να τιμωρούμε τα σχολεία με βάση τις επιδόσεις των μαθητών τους σε αυτές τις μετρήσεις. Και οι ανησυχίες μου πηγάζουν από την βαθιά γνώση των μειονεκτημάτων των ίδιων των μετρήσεων. Είναι ενδεικτικό ότι σε μια έρευνα όπου διερευνήθηκε η αυτοαναφερθείσα επιμέλεια διαπιστώθηκε ότι από τις 56 χώρες που μελετήθηκαν, οι Ιάπωνες, οι Κινέζοι και οι Κορεάτες συμμετέχοντες έδωσαν στους εαυτούς τους τους χαμηλότερους βαθμούς. Οι συγγραφείς της μελέτης εικάζουν ότι αυτό το αποτέλεσμα αντανακλά τις διαφορές στα πολιτιστικά πρότυπα, και όχι την πραγματική συμπεριφορά. Σε συγκρίσεις που γίνονται μεταξύ σχολείων στις ΗΠΑ προκύπτουν συχνά τέτοια παράδοξα ευρήματα. Σε μια έρευνα που δημοσιεύσαμε πέρυσι μαζί με τους συνάδελφους μου, βρήκαμε ότι μαθητές γυμνασίου σε ιδιωτικά σχολεία υψηλών επιδόσεων βαθμολογούσαν τον εαυτό τους χαμηλότερα στην ευσυνειδησία, στον αυτοέλεγχο και στην τόλμη, από ό,τι οι αντίστοιχοι μαθητές δημόσιων σχολείων.

Αυτό ίσως να συμβαίνει επειδή οι μαθητές σε αυτά τα ιδιωτικά σχολεία είχαν απλώς πιο ψηλά τον πήχη των επιδόσεων.

Η επιστήμη και η εμπειρία υποστηρίζουν ακράδαντα ότι ο χαρακτήρας είναι σημαντικός και ότι μπορεί να καλλιεργηθεί. Ωστόσο, κατά τη γνώμη μου, δεν πρέπει να μετατρέψουμε τις μετρήσεις του χαρακτήρα, οι οποίες έχουν δημιουργηθεί με σκοπό την έρευνα και την

αυτογνωσία σε μια μονάδα μέτρησης για οριζόντια αξιολόγηση σχολείων και εκπαιδευτικών.

Καρότο και μαστίγιο

«Ανησυχώ ότι η σύνδεση εξωτερικών επιβραβεύσεων και τιμωριών με την αξιολόγηση του χαρακτήρα θα προκαλέσουν κίνητρο για προσπάθειες εξαπάτησης. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής που πιστεύουν ότι είναι θετικό να δίνονται όσο το δυνατόν περισσότεροι λόγοι σε εκπαιδευτικούς και μαθητές για να ενδιαφερθούν για τον χαρακτήρα, πρέπει να λαμβάνουν υπόψη ότι οι έρευνες δείχνουν ότι τα περιττά κίνητρα μπορούν, στην πραγματικότητα, να εκτοπίσουν τα εσωτερικά κίνητρα. Ενώ το καρότο και το μαστίγιο μπορεί να επιφέρει βραχυπρόθεσμες αλλαγές συμπεριφοράς, υπονομεύουν συνήθως το ενδιαφέρον και την ευθύνη για την ίδια τη συμπεριφορά.

Πριν από δύο εβδομάδες, έμαθα ότι μια δασκάλα, της οποίας το σχολείο υιοθέτησε το νέο τεστ χαρακτήρα, είχε ανησυχήσει ότι τα ερωτηματολόγια που συμπλήρωναν οι μαθητές της, με σκοπό τη μέτρηση της τόλμης και της τάσης για εξέλιξη, θα μπορούσαν να παίξουν ρόλο στην αξιολόγηση της ποιότητας του σχολείου της. Με το που το άκουσα αυτό ένιωσα ναυτία. Αυτή δεν ήταν σε καμία περίπτωση η πρόθεσή μου, και σίγουρα δεν αποτελεί καλή ιδέα»...

* Η κ. Angela Duckworth είναι ιδρύτρια και επιστημονική διευθύντρια του Εργαστηρίου για τον Χαρακτήρα και καθηγήτρια Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο της Πενσυλβάνια.

πηγή

στόσο, κατά τη γνώμη μου, δεν πρέπει να μετατρέψουμε τις μετρήσεις του χαρακτήρα, οι οποίες έχουν δημιουργηθεί με σκοπό την έρευνα και την αυτογνωσία σε μια μονάδα μέτρησης για οριζόντια αξιολόγηση σχολείων και εκπαιδευτικών

© 2016, . Για την αναδημοσίευση της είδησης από άλλες ιστοσελίδες είναι απαραίτητη η αναφορά του link προς το άρθρο του sep4u.gr